

**Prava iz Zakona o zaštiti prava
pacijenata u psihijatrijskom
tretmanu**

Autor: Kristijan Grđan

Datum: 4. kolovoza 2011.

Na prava pacijenata u psihijatrijskom tretmanu u Republici Hrvatskoj primjenjuju se dva zakonska propisa. To su *Zakon o zaštiti prava pacijenata* kao opći zakon i *Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama* kao specijalni zakon. Potonji zakonski propis ima prednost u primjeni pred odredbama Zakona o zaštiti prava pacijenata, ali odredbe općeg zakona uvijek se primjenjuju onda kada u specijalnom zakonu nedostaju određeni propisi. Ovaj dio osvrće se samo na odredbe Zakona o zaštiti prava pacijenata i njihov učinak na prava pacijenata u psihijatrijskom tretmanu, dok će posebnosti iz Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama biti posebno obrađene.

Glava II. Zakona o zaštiti prava pacijenata (čl. 6-29) propisuje katalog prava pacijenata, a to su:

1. pravo na obaviještenost;
2. pravo na odbijanje primitka obavijesti;
3. pravo na prihvaćanje i odbijanje pojedinog dijagnostičkog i terapijskog postupka;

4. pravo na zaštitu kod obavljanja znanstvenih istraživanja;
5. pravo na zaštitu od zahvata na ljudskom genomu;
6. pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji;
7. pravo na povjerljivost
8. pravo na održavanje osobnih kontakata;
9. pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove;
10. pravo na privatnost;
11. pravo na naknadu štete.

Pravo na obaviještenost

Zakon taksativno određuje o čemu pacijent ima pravo biti u potpunosti obaviješten:

- svome zdravstvenom stanju, uključujući medicinsku procjenu rezultata i ishoda određenoga dijagnostičkog ili terapijskog postupka,
- preporučenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje,
- mogućim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporučenih pregleda i zahvata,
- svome pravu na odlučivanje o preporučenim pregledima ili zahvatima,
- mogućim zamjenama za preporučene postupke,
- tijeku postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite,
- daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite,
- preporučenom načinu života,

- pravima iz zdravstvenoga osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

Kada je riječ o psihijatrijskom tretmanu ta prava ima i pacijent koji je odlukom nadležnog suda prisilno smješten u psihijatrijsku ustanovu odnosno koji je u lišen poslovne sposobnosti i liječi se uz pristanak svojeg skrbnika. U takvim situacijama, liječnik je dužan obavijestiti pacijenta da on nema pravo na odlučivanje o pregledima ili zahvatima, s obzirom na sudsku odluku, odnosno da je odluka o preporučenim pregledima ili zahvatima prepuštena skrbniku. Za dužnost obavješćavanja pacijenta nema izuzeća, prema tome, liječnik se za neizdavanje obavijesti ne može pravdati time da mentalne sposobnosti pacijenta nisu dopuštale da se istome daju odgovarajuće obavijesti s obzirom da odredba iz čl. 8. st. 2. Zakona propisuje da pacijent ima pravo dobiti obavijesti na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti. Prema tome, liječnik psihijatar dužan je svoje priopćenje obavijesti prilagoditi na način da izrečene informacije budu pacijentu razumljive i u skladu sa njegovim aktualnim mentalnim sposobnostima. Da informacije moraju biti pristupačne i za osobe s invaliditetom propisuje i st. 3. citirane zakonske odredbe. Čak i kad pacijent ima smanjenu sposobnost rasuđivanja, on ima pravo na obaviještenost (čl. 13. Zakona, s time da valja znati da osoba lišena poslovne sposobnosti ne mora imati aktualno smanjenu sposobnost rasuđivanja u vrijeme izdavanja obavijesti).

Obavijesti pacijentu može dati isključivo liječnik koji pacijentu izravnu pruža određeni oblik zdravstvene usluge. Obavijesti ne daje drugo medicinsko osoblje, niti liječnik koji neizravno pruža neki oblik zdravstvene zaštite. Viši akademski status liječnika koji izravno pruža zdravstvenu zaštitu ne oslobađa ga odgovornosti od davanja obavijesti pacijentu niti tu dužnost može prepustiti mlađem u svojoj službi.

Jednako tako, pacijent ima pravo znati imena te specijalizaciju osoba koje mu izravno pružaju zdravstvenu zaštitu. U praksi se dešava da čak i specijalizanti izravno pružaju u bolničkim uvjetima zdravstvenu zaštitu pacijenta na nalog rukovodećeg liječnika, da pacijentu izravno zdravstvenu zaštitu pruža više liječnika, a da on tek po otpustu iz zdravstvene ustanove sazna tko ga je liječio prema potpisu na otpusnom pismu. Pacijent uvijek ima pravo zahtjevati da ga se upozna sa imenima i specijalizacijom osoba koje mu izravno pružaju zdravstvenu zaštitu, i to za vrijeme liječenja u bolnici, pa čak i kada je prisilno smješten u psihijatrijsku ustanovu ili ako je lišen poslovne sposobnosti.

Pacijent ima uvijek pravo tražiti drugo stručno mišljenje o svojem zdravstvenom stanju. Takvo mišljenje mora dati svaki liječnik s odgovarajućom specijalizacijom koji nije sudjelovao u izravnom pružanju određenog oblika zdravstvene usluge pacijentu, na njegov usmeni ili pisani zahtjev. U praksi se dešava da liječnici u istoj zdravstvenoj ustanovi odbijaju pacijentima dati drugo mišljenje jer „ne

žele preuzimati pacijente svojih kolega“ pozivajući se na Kodeks medicinske etike i deontologije. U zdravstvenoj struci, pa tako i u specijalizaciji psihijatrije, među liječnicima je snažna tzv. „kastinska solidarnost“ i oni u pravilu ne žele imati kritički odnos prema svojim kolegama. Liječnika koji odbije pacijentu dati drugo mišljenje treba upozoriti da je to njegova zakonska obveza i da to odbijanje predstavlja prekršaj zbog kojeg se liječnika može **kazniti novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna**. Ako je pacijent lišen poslovne sposobnosti tada drugo stručno mišljenje ima pravo tražiti njegov skrbnik. Izuzeće od davanja drugog stručnog mišljenja postoji samo kod prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu kada je on određen sudskom odlukom (sam postupak zahtjeva izdavanje drugog mišljenja – liječnika vještaka o potrebi za prisilnim smještajem u psihijatrijsku ustanovu).

Pravo na obaviještenost obuhvaća i pravo pacijenta da se upozna sa uspjehom, neuspjehom i rezultatom pregleda ili zahvata, kao i o razlozima za eventualnu različitost tih rezultata od očekivanih. U praksi psihijatrijskog tretmana pacijenti se općenito žale da su njihovi liječnici premalo s njima razgovarali o ishodu nekog psihijatrijskog tretmana, pa bi o nuspojavama određenih lijekova najčešće saznali tek čitanjem uputa za uzimanje tih lijekova. Također, ima pacijenata koji se žale da nisu bili upoznati sa mogućim posljedicama elektrokonvulzivne terapije. Tek anegdotalni primjeri pokazuju da su pacijenti razgovarali sa

svojim liječnicima o razlozima zbog kojih neki tretman nije uspio onako kako se očekivalo. Pravo da bude upoznat sa ishodom liječenja, i to na primjereni način, ima i pacijent koji je lišen poslovne sposobnosti ili koji je odlukom suda prisilno smješten u psihijatrijsku ustanovu.

Pacijent ima pravo na obaviještenost čak i u hitnim stanjima!

Kod pacijenta koji je lišen poslovne sposobnosti, davanje obavijesti isključivo skrbniku ili djelatniku ustanove socijalne skrbi u koju je pacijent smješten te ignoriranje tog pacijenta, predstavlja ozbiljno kršenje njegovog prava na obaviještenost.

Odbijanje primitka obavijesti

Postoje situacije kada pacijent ne želi primiti određene obavijesti o prirodi svojeg zdravstvenog stanja. To je najčešće vezano uz pacijente koji boluju od teških i neizlječivih malignih bolesti i koji su u terminalnom stadiju, pa ne žele primjerice znati procjenu koliko dugo će živjeti i sl. Pacijent koji je potpuno poslovno sposoban, a boluje od bolesti za koju mora biti svjestan kako ne bi ugrozio zdravlje drugih, ne može se odreći prava na obaviještenost. Ako pacijent nema poslovne sposobnosti, tog prava ne može se odreći niti njegov skrbnik. Najčešće se ta odredba odnosi na zarazne bolesti za koje pacijent mora znati kako bi pridržavanjem mjera prevencije spriječio da se te bolesti prošire na druge ljude. **Međutim, može se odnositi i na teže duševne smetnje, gdje pacijent mora znati za svoju bolest i**

nužnost uzimanja lijekova, kako uslijed te bolesti ne bi svojim ponašanjem (npr. nevođenjem brige o zdravlju djeteta ili člana obitelji, izravno poduzimanje radnji kojima se nečije zdravlje narušava i dr.) **ugrozio zdravlje drugih ljudi.**

Pravo na prihvaćanje i odbijanje pojedinog dijagnostičkog i terapijskog postupka

Ako pacijent nije odlukom suda prisilno smješten u psihijatrijsku ustanovu, odnosno ako nije lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na liječenje, on u svakom psihijatrijskom tretmanu ima pravo **prihvatiti** ili **odbiti** pojedini dijagnostički i terapijski postupak. To se može odnositi na primjerice psihologijsko testiranje kao dijagnostički postupak, odnosno uzimanje nekih lijekova ili primjenu elektrokonvulzivne terapije. Pacijent ima pravo, posebice za vrijeme bolničkog liječenja, odbiti odlaske na individualnu ili grupnu psihoterapiju te ima pravo odbiti sudjelovati u radnoj terapiji. Pacijenta koji može to pravo koristiti liječnik ne može prisiliti na navedene postupke. U nekim slučajevima pacijentu može ponuditi kakve pogodnosti (npr. povremeni izlazak sa zatvorenog odjela) ako se podvrgne određenom terapijskom postupku, ali takva pogodba između liječnika i pacijenta nije prisila.

Čak i pravo poslovno sposobnog pacijenta koji je u dobrovoljnom tretmanu **nije apsolutno**, pa tako pacijent ne može odbiti pojedini dijagnostički ili terapijski postupak u slučaju neodgodive medicinske

intervencije čije bi nepoduzimanje ugrozilo život i zdravlje pacijenta ili izazvalo trajna oštećenja njegovog zdravlja. To se u kontekstu psihijatrijskog tretmana odnosi najčešće na pacijente koji zbog nekritičnosti prema svojoj bolesti prestanu uzimati lijekove te se dovedu u takvo stanje da svoje zdravlje i vlastiti život, pa se i bez njihovog pristanka može primijeniti hitna intervencija liječenja, koja kao takva može trajati sve do trenutka dok ugrožavanje ne prestane. Međutim, radna terapija primjerice nije hitna mjera liječenja i uz opravdanje ugroženosti zdravlja ili života pacijenta se ne može prisiliti da u njoj sudjeluje.

Iako Zakon o zaštiti prava pacijenata propisuje da prihvaćanje pojedinog dijagnostičkog ili terapijskog postupka pacijent izražava potpisivanjem suglasnosti, za psihijatrijske pacijente primjenjuje se Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama koji omogućuje da pacijent pristanak daje **usmeno**.

Ako je pacijent slijepa osoba, gluha osoba koja ne zna čitati, nijema osoba koja ne zna pisati ili gluhoslijepa osoba, ona pojedini dijagnostički odnosno terapijski postupak prihvaća izjavom u obliku javnobilježničkog akta ili pred dva svjedoka iskazanom izjavom o imenovanju poslovno sposobne osobe koja će u njeno ime prihvaćati ili odbijati pojedini takav postupak.

Liječnik ne smije odbiti pružati zdravstvenu zaštitu pacijentu koji odbije pojedini dijagnostički ili terapijski tretman.

Pravo na zaštitu kod obavljanja znanstvenih istraživanja

Tijekom liječenja u psihijatrijskoj ustanovi, u bolničkim ili ambulantnim uvjetima, liječnik pacijentu može ponuditi sudjelovanje u znanstvenom istraživanju. Najčešće se radi o ispitivanjima pojedinih vrsta lijekova, ali ponekad i o praćenju utjecaja nekih lijekova u kombinaciji sa drugim lijekovima ili terapijskim postupcima, kao što je i elektrokonvulzivna terapija. Najčešći razlozi zbog kojih pacijenti pristaju na takvo sudjelovanje su vitalni ili socijalni. Kod vitalnih razloga radi se o uvjerenju pacijenta da će se primjenom nekog novog lijeka njegovo zdravstveno stanje poboljšati, odnosno da će taj lijek imati manje nuspojave nego neki prethodni. Socijalni razlog je poboljšanje materijalnog stanja pacijenta, s obzirom da istraživanja često uključuju davanje financijske nagrade za sudjelovanje subjekta. Dok se materijalna nagrada primjenjuje za svakog istraživačkog subjekta, upitno je da li će baš svaki pacijent u metodologiji istraživanja baš i uzimati lijek koji se ispituje, s obzirom da će pacijenti koji se nalaze u kontrolnoj skupini primati najčešće placebo. Stoga je teško očekivati izvjesnost u poboljšanju zdravstvenog stanja za pacijenta kojemu se umjesto njegove terapije daje placebo za vrijeme istraživanja, već je izvjesnije da će se upravo to zdravstveno stanje i pogoršati. Psihijatrijski pacijenti, međutim, posebno su pogodni za znanstvena istraživanja upravo zbog socijalnih potreba jer zbog niskog socio-ekonomskog statusa pronalaze sudjelovanje u tim

istraživanjima kao izvor dodatnih prihoda.

Zakon propisuje zahtjev da za sudjelovanje u istraživanju pacijent mora dati izričiti pristanak. Radi se o pisanoj, datiranoj i od pacijenta potpisanoj suglasnosti za sudjelovanje u takvom istraživanju. Za pacijenta koji je maloljetan ili je lišen poslovne sposobnosti, tu suglasnost daje skrbnik ili zakonski zastupnik. Pacijent, odnosno njegov zakonski zastupnik ili skrbnik u svakom trenutku mogu povući taj pristanak.

Znanstvena istraživanja nad poslovno sposobnim pacijentom mogu se poduzeti samo ako su **kumulativno** ispunjeni zakonski uvjeti, što znači da nije dovoljno da se ispuni samo jedan ili više uvjeta, nego svi uvjeti zajedno, a to su da:

1. nema zamjene usporedive učinkovitosti za istraživanje na ljudima,
2. rizici kojima se izlaže pacijent nisu nerazmjerni mogućim koristima od istraživanja,
3. istraživanje je odobrilo nadležno etičko povjerenstvo sukladno posebnome zakonu, nakon nezavisnog ispitivanja njegove znanstvene vrijednosti, važnosti cilja istraživanja i ocjene njegove etičke prihvatljivosti,
4. pacijenti na kojima se provode istraživanja moraju biti upoznati o svojim pravima i zaštititi svojih prava sukladno zakonu,
5. pribavljen je pristanak obaviještenog pacijenta.

Ako je pacijent maloljetan, nije poslovno sposoban ili nije sposoban za rasuđivanje, ovim uvjetima dodaje se još uvjeta koji se također moraju ostvariti **kumulativno**:

1. rezultati istraživanja mogu pridonijeti stvarnoj i izravnoj koristi za zdravlje pacijenta,
2. istraživanje usporedive učinkovitosti ne može se provoditi nad pacijentima koji su sposobni dati pristanak,
3. pribavljena je suglasnost zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika,
4. pacijent se ne protivi istraživanju.

Međutim, i kod obih pacijenata postoje iznimka ako istraživanje ne može proizvesti rezultate od izravne koristi za pacijenta ono se može provoditi ako su ostvareni slijedeći uvjeti:

1. cilj istraživanja je postizanje rezultata koji mogu koristiti pacijentu ili drugim pacijentima iste dobne skupine, odnosno pacijentima s istom bolešću,
2. istraživanje obuhvaća minimalni rizik i minimalno opterećenje za pacijenta.

Ako se znanstveno istraživanje obavlja nad pacijentu protivno ovim zakonskim pravilima tada se za prekršaj može kazniti zdravstvena ustanova **novčanom kaznom od 10.000,00 do 50.000,00 kuna**.

Pravo na zaštitu od zahvata na ljudskom genomu

Razvojem genetike medicinska znanost dobiva nove instrumente u dijagnostici i liječenju. S obzirom da moderna psihijatrijska literatura sve više ukazuje na genetske predispozicije za određene duševne bolesti, a da i istraživanja koja se u svijetu provode nalaze povezanost između pojedinih gena i duševnih bolesti, iako se još praktično ne provode, u obzir dolaze i zahvati na ljudskom genomu sa namjerom prevencije, dijagnostike ili liječenja nekih duševnih bolesti.

Zakon o zaštiti prava pacijenata predviđa mogućnost zahvata na ljudskom genomu pacijenta u preventivne, dijagnostičke ili terapijske svrhe, s time da taj zahvat ne smije imati za cilj provođenje bilo kakvih preinaka u genomu potomka pacijenta. Testovi koji ukazuju na genetske bolesti ili služe za identifikaciju pacijenta, kao nositelja gena odgovornog za bolest ili za otkrivanje genetske dispozicije ili podložnosti na bolest, mogu se obavljati samo u zdravstvene svrhe ili radi znanstvenog istraživanja vezanog uz zdravstvene svrhe i uz odgovarajuće genetsko savjetovanje.

I kod zahvata na ljudskom genomu pacijent ima pravo na obavještenost, prihvaćanje ili odbijanje tog zahvata, odnosno primjenjuju se sva pravila vezana uz provođenje znanstvenog istraživanja.

Pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji

Pacijent ima pravo na pristup cjelokupnoj medicinskoj dokumentaciji koja se odnosi na dijagnostiku i liječenje njegove bolesti. Pristup medicinskoj dokumentaciji je važan radi informiranja o bolesti i praćenja tijeka liječenja, ali i zato što na temelju medicinske dokumentacije pacijent može ostvarivati i prava koja ne moraju biti vezana samo uz zdravstvenu zaštitu (kao npr. prava iz rada, socijalne zaštite ili mirovinskog osiguranja). Medicinska dokumentacija može biti potrebna pacijentu i za slučaj vođenja kakvog sudskog postupka. Čak i da nema ovih razloga, pravo pacijenta da posjeduje svoju medicinsku dokumentaciju leži i u pravu njegove osobnosti, da ima informacije o svemu što se tiče njegove osobe.

Pacijent ima pravo o svome trošku zahtijevati presliku cjelokupne medicinske dokumentacije koja se na njega odnosi. Zdravstvena ustanova odnosno liječnik privatne prakse dužni su imati razrađene mehanizme koji se odnose na kopiranje medicinske dokumentacije kako bi spriječili da se originali odnesu i ne vrate, ali ako takvih mehanizama nema oni ne mogu odbiti pacijentu njegovo pravo da medicinsku dokumentaciju kopira.

Medicinska dokumentacija koja se uručuje pacijentu po završenom liječničkom pregledu, odnosno po završenom liječenju propisuje se posebnim zakonom kojim se uređuju vrste i sadržaj te način vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom, ali takav zakon još uvijek nije donesen.

U slučaju smrti pacijenta, pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju i fotokopiranje o svojem trošku imaju bračni i izvanbračni drug pacijenta, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta. Međutim, pacijent koji je poslovno sposoban, za vrijeme života ima se pravo usprotiviti tome da se njegova medicinska dokumentacija ovim osobama daje na uvid nakon njegove smrti i to pisanom izjavom solemniziranom od javnog bilježnika.

Pravo na povjerljivost

Pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njegova zdravlja osobno je pravo svakog čovjeka. Izlaganje tih podataka drugim osobama može za pacijenta imati različite posljedice. Osobe s duševnim smetnjama su zbog tradicionalnih predrasuda izložene visokoj stigmatizaciji i mogu, zbog izlaganja njihovih medicinskih podataka, biti izložene osudi svoje bliske i šire okoline, izolirane, odbačene ili na različite načine diskriminirane.

Udruga Sjaj susrela se sa slučajem kada je liječnik psihijatar, u namjeri da bi pomogao svojoj pacijentici u rješavanju određenih problema na njenom radnom mjestu, bez njezinog pristanka informirao njenog poslodavca o zdravstvenom stanju. Kao rezultat toga, pacijentica je dobila osobno uvjetovani otkaz ugovora o radu. Bez obzira što je imao namjeru riješiti probleme na njezinom radnom mjestu, samovoljnim miješanjem u njezina radna prava, liječnik

psihijatar prekršio je pravo svoje pacijentice na povjerljivost.

Pravo na povjerljivost liječnik je dužan štiti po propisima o čuvanju profesionalne tajne te pravilima koja se odnose na zaštitu osobnih podataka. Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne, dakle kada nepozvanoj osobi liječnik otkrije nešto o zdravstvenom stanju svojeg pacijenta, jest **kazneno djelo** kažnjivo **novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci**.

Neće se smatrati, međutim, da je liječnik počinio kazneno djelo ako je otkrivanje tajne počinjeno u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežnji od interesa čuvanja tajne. Primjerice, ako liječnik izvjesti pacijentovog člana obitelji o njegovoj teškoj duševnoj bolesti ili drugoj okolnosti, a to je važno da bi se zaštitila sigurnost tog člana obitelji ili neke druge osobe. Isto tako, to se može odnositi na liječnika koji je putem sredstava javnog priopćavanja oglasio da je iz psihijatrijske ustanove pobjegla osoba s duševnim smetnjama koja je opasna za okolinu.

Izvan iznimaka, liječnici su dužni čuvati profesionalnu tajnu. Pacijent ima pravo dati usmenu ili pisanu izjavu o osobama koje mogu biti obaviještene o njegovu prijmu u stacionarnu zdravstvenu ustanovu kao i o njegovom zdravstvenom stanju. Jednako tako, on može imenovati i osobe kojima zabranjuje davanje tih podataka.

Pravo na održavanje osobnih kontakata

Tijekom boravka u psihijatrijskoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetitelja sukladno kućnom redu zdravstvene ustanove te pravo zabraniti posjete određenoj osobi ili osobama. Primjer koji je udruga Sjaj zabilježila tijekom 2008. godine da su u Psihijatrijskoj bolnici „Lopača“ bili zabranjeni posjeti nekim pacijentima, jasan je primjer kršenja prava na održavanje osobnih podataka koji je proizveo i kaznenu odgovornost za nadležne osobe.

Psihijatrijska ustanova nije kaznena (zatvorska) ustanova, pa čak i kada su pacijenti u nju smješteni odlukom nadležnog suda (bilo kao prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu bilo kao smještaj neubrojivog počinitelja kaznenog djela). Prema tome, psihijatrijska ustanova ne može ograničavati pacijentima pravo posjeta određenih osoba u vremenu koji je određen za posjete niti na drugi način sprječavati kontakte pacijenata sa drugim osobama. Ako sumnja na počinjenje kaznenog djela prilikom posjeta, psihijatrijska ustanova može zatražiti od nadležnih tijela kaznenog progona poduzimanje mjera izvida i istrage, ali ne može samovoljno sprječavati kontakte između pacijenta i drugih osoba.

Pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Pacijent koji je dobrovoljno smješten u psihijatrijsku ustanovu ima pravo u svakom trenutku samovoljno napustiti tu ustanovu. Međutim, ako je po procjeni liječnika psihijatra njegovo zdravstveno stanje takvo da ugrožava vlastiti život,

zdravlje ili sigurnost, odnosno ta dobra drugih osoba, a radi se o pacijentu sa težom duševnom smetnjom, tada će liječnik zadržati pacijenta u zdravstvenoj ustanovi i obavijestiti o potrebi prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu nadležni sud prema odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

Ako ovih okolnosti nema, dobrovoljno smješteni pacijent može samovoljno napustiti psihijatrijsku ustanovu. O namjeri napuštanja ustanove pacijent mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu pred dva istovremeno nazočna svjedoka koji potpisuju izjavu o namjeri pacijenta da napusti ustanovu. Ta pisana izjava prilaže se u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Pravo na privatnost

Za vrijeme boravka u psihijatrijskoj ustanovi ili tijekom ambulantnog liječenja, pacijenti imaju pravo na privatnost. Pri pregledu, odnosno liječenju, a naročito prilikom pružanja osobne njege pacijent ima pravo na uvjete koji osiguravaju privatnost. To znači da pacijent treba biti zaštićen od pogleda drugih pacijenata, osoblja koje mu ne pruža izravno zdravstvenu zaštitu ili drugih osoba koje se mogu nalaziti u ambulanti ili zdravstvenoj ustanovi.

Pravo na naknadu štete

Za povrede prava iz Zakona o zaštiti prava pacijenata svaki pacijent, pa tako i psihijatrijski pacijent, ima pravo na naknadu štete, ako je tim povredama nastupila kakva materijalna ili nematerijalna šteta. Primjerice,

povredom prava na povjerljivost može nastati materijalna (gubitak radnog mjesta) i nematerijalna (duševne boli) šteta. Za naknadu štete, primjenjuju se pravila Zakona o obveznim odnosima.

**SVATKO TKO SMATRA DA MU JE
POVRIJEĐENO PRAVO PACIJENTA ZA
VRIJEME PSIHIJATRIJSKOG TRETMANA
MOŽE SE OBRATITI UDRUZI SJAJ ZA
POMOĆ I PODRŠKU!**

Kontakt:

**Sjaj – udruga za društvenu afirmaciju
osoba s duševnim smetnjama**
**Info-telefon: 091/5354440, svakim
radnim danom od 18 do 20 sati**
E-mail: info@udruga-sjaj.com
Web: www.udruga-sjaj.com

